

SLÄKTSAGA

På jakt efter spår och rötter i Skåne

Det är en kall och tidig aprilmorgon 2010. Efter att ha kört hela natten står vi, tre barnbarnsbarn till Carl Jesper Hultberg, vid hamnen i Rostock för att köra ombord på färjan ”Tom Sawyer”. Efter att vi väntat länge, vinkar man fram oss, och vi far ombord. Havet ligger lugnt, och vi får en intressant överfart. Sedan står vi på svensk mark - en underbar känsla.

Här i Trelleborg började också vår mormors fars äventyr. Ett äventyr var det säkert, när han som ung man den femtonde oktober 1866, 26 år gammal, lämnade Sverige för att finna ett arbete i Berlin med dess då växande ekonomi. Det var säkert inget lätt beslut att lämna hembygd, familj och vänner för att utvandra till ett främmande land.

Vi vet inte mycket om honom. Det lilla vi känner till har muntligt förts vidare från generation till generation. Några gamla brev och dokument har omsorgsfullt bevarats genom fyra generationer, två världskrig och svåra efterkrigstider. Ingen kunde översätta breven, och det gjorde dem än mer hemlighetsfulla. Vi har kopior av breven och några uppgifter om förfäderna med oss i bagaget. Min önskan att finna spår efter Hultbergs skrattar hela familjen åt och ser den som högst orealistisk.

Nå, vi får väl se!

Först en dag före vår avresa ger oss en svägerska en svensk adress och ett telefonnummer. Svägerskan hade 1987 haft lyckan att få deltaga i ett utbyte mellan Kirchenprovinz Sachsen i dåvarande DDR och Lunds stift. Hon bodde då några dagar hos Inga-Lisa och Günter Held i Svalöv. Tyvärr hade vi inte möjlighet att förbereda denna kontakt, som kom att bli den viktigaste för oss.

Vi vet, var vår mormors far bodde i Sverige, var han var född och vilka hans föräldrar var. Vi vet också, att han åtminstone en gång sedan han utvandrat var tillbaka i Sverige. Ett telegram berättar om det.

Carl Jesper gifter sig i Berlin med Marie Wiese, och sonen Alex Hultberg föds den sjuttonde juli 1874. Marie arbetar i en modesalong, där man även syr kläder till den tyska kejsarinnan. Här arbetar också Emilie, som är vän med Marie. Vid andra barnets födelse dör både Marie och barnet. Senare gifter sig Carl Jesper med Maries väninna Emilie. Emilie härstammar från Naumburg, där hennes far är vinodlare i ett känt vindistrikt, Saale/Unstrut. Emilies mor dog tidigt.

År 1879 flyttar Carl Jesper och Emilie till Emilies hemtrakt Naumburg. I hustruns enkla hus inrättar Carl Jesper ett litet snickeri. Carl Jesper hade nog velat tillverka möbler, men fann att efterfrågan på likkistor var betydligt större. I detta hus, Georgenstrasse 7, bor än i dag Carl Jespers ättlingar, nu femte generationen.

Carl Jesper och Emilie får tre gemensamma barn.

Carl Jesper dör endast 49 år gammal och efterlämnar änka och fyra barn. Emilie måste plötsligt ensam sörja för barnen utan pension och annat socialt understöd av staten.

Hon syr säkert till andra människor, men de inkomsterna räcker inte för familjen. Så säljer hon inlagd sill till soldaterna i de närbelägna kasernerna och skaffar sig därigenom möjlighet att inrätta en kolonialvaruaffär i det förutvarande snickeriet. Det blir en blomstrande affär, och familjen kan leva av den.

Alex, sonen från Carl Jespers första äktenskap, har i hela sitt liv nära kontakt med sin styvmor och sina syskon. Han flyttar emellertid som värdshusvärd tillbaka till Berlin, där han dör 1938. Alex har en son, Eric. Denne utvandrar till Sydafrika men är sedan 1934 spårlöst försvunnen.

Efter mannens död och sedan hon vid ett bombanfall förlorat sin lägenhet, flyttar Alex änka från Berlin tillbaka till Georgenstrasse i Naumburg.

Carl Jespers tre andra barn är Antonia, Elsa och Curt Hultberg. Säkert är Elsa uppkallad efter faderns farmor, Elsa Jönsdotter, och jag är stolt över att ha Elsa som mitt andra förnamn.

Antonia gifter sig med en skräddare, Elsa med en snickare, som sedan får arbete som laboratoriechef inom cementindustrin. Carl utbildar sig till köpman. Det är nog meningen, att han skall överta kolonialvaruaffären. Tyvärr dör Curt helt ung, bara 23 år gammal.

Elsa blev min mormor, och det gamla huset med den då uthyrda affären var min barndoms paradiset. Av Elsas 15 barnbarn var jag den som oftast besökte henne och var tillsammans med henne. Säkert präglade hon min starka familjekänsla. Sedan 1965 bor jag i huset, där min mor har växt upp, det hus, som redan en gång tillhört Carl Jespers svärfar.

Elsa övertog de svenska dokumenten efter sin mor och gav i sin tur dem vidare till sin yngsta dotter. Dessa dokument betraktades alltid som en värdefull, hemlighetsomgärdad familjeklenod, som alla var stolta över. Jag såg dem för första gången, när jag var cirka 40 år gammal, men redan som barn var jag stolt över min "åttondedel av svenskt blod". Min moster lämnade pappren till min mor, och efter hennes död kom de i mina händer.

Så länge yrkeslivet tog oss helt i anspråk, hade vi varken tid eller ro för att intressera oss för våra förfäder. De få semesterdagar vi hade, ägnade vi åt vandring i bergen, efter 1990 speciellt i de österrikiska alperna. När min bror blev pensionär, överraskade han mig genom att föreslå en Sverigeresa. Den gav vi varandra till 65- respektive 60- årsdagen. Vår yngsta syster förstärkte "delegationen".

Under vår Sverigevistelse hyr vi ett litet hus vid Ringsjön och hoppas på att få kontakt med familjen Held. En dag far vi på vinst och förlust till Helds i Svalöv, men eftersom vi inte anmält oss tidigare, var naturligtvis ingen hemma.

Vi frågar på Turistbyrån i Höör, om de har någon möjlighet att översätta breven.

Vi ska återkomma några dagar senare.

Vi fortsätter att köra kors och tvärs genom Skåne och kommer även till Bosarp, där vår mormors far föddes, för att söka efter spår på kyrkogården. Trots regnväder letar vi länge och blir belönade. Vi finner en gammal, delvis söndervittrad gravsten, rest över Wilhelm Hultberg, född den 3 oktober 1827 och död 1905. Vi är lyckliga.

På kvällen får vi telefonkontakt med Helds. De inbjuder oss till middag nästa dag. Vi är fulla av förväntan.

Vårt trevliga värdfolk i Svalöv erbjuder sig vänligt och tjänstvilligt att hjälpa oss med att översätta breven, om det inte redan gjorts i Höör.

På överenskommen dag går vi för att hämta de gamla breven, som dock ingen kunnat översätta. Vår sista dag i Sverige skickar vi dem till Svalöv.

Stor är vår överraskning och glädje, när vi strax efter hemkomsten får de översatta breven. Så kan vi presentera resultaten av vår underbara och framgångsrika Sverigeresa vid en släktträff.

Vi har under den skånska våren med alla våra sinnen njutit av naturen: blommande vitsippor, påskliljor, scilla, forsythia och videhången. Vi har upplevt och besökt Carl Jespers hembygd. Barndomsdrömmar har blivit till verklighet, vår längtan uppfylld. Carl Jespers värld har kommit oss närmare.

I Svalöv träffade vi snälla, tillmötesgående människor, som hjälpt oss på ett fantastiskt sätt. Familjen i Svalöv fick i sin tur enastående stöd av Lizzie och Nils Ljungberg i Bjuv, som sysslar med släktforskning, och som gett oss värdefulla upplysningar om många generationer av släkten Hultberg. Dessa kontakter var en verklig lyckoträff och blev till en enorm hjälp. Vi känner av hela vårt hjärta stor tacksamhet.

Ljungbergs information utgör ett mycket värdefullt och omfattande komplement. Nu har vi en översikt över döda respektive ännu levande ättlingar till Carl Jespers syskon.

Tack vare våra brevvänner i Svalöv känner vi nu också innehållen i de gamla breven. Det måste ha funnits starka band mellan bröderna.

Carl Jespers tidiga död bröt släktförbindelsen. Säkert utgjorde också språkproblemen en orsak.

I den svenska släktförteckningen står det efter Carl Jespers namn bara födelsedatum, yrke och ”utvandrad till Tyskland”. Vi kan komplettera:

I Berlin gifter sig Carl Jesper med Marie Wiese.

Son **Alex** föds den 17 juli 1874 och dör den 9 juli 1938.

Vid andra barnets födelse dör Marie Hultberg.

1879 gifter sig Carl Jesper med Emilie Menzel, född den 21 augusti 1846, död den 11 november 1928.

Emilie Hultberg, född Menzel, får tre barn:

Antonia, född den 14 augusti 1880, död den 24 december 1936

Elsa, född den 25 januari 1884, död den 5 oktober 1960

Curt, född den 12 december 1885, död den 16 januari 1908.

Antonia har tre barn och åtta barnbarn.

Elsa har fyra barn och femton barnbarn.

Den äldste sonen Alex har en son och två barnbarn. (Eftersom han försvann, vet vi inte mer.)

Så efterlämnar Carl Jesper 25 barnbarn.

Min mormor Elsa Lorenz, född Hultberg, har fyra barn:

Med.doktor **Erich Lorenz**, född den 13 november 1911, död den 6 oktober 1984. Han har sju barn.

Gertrud Will, född Lorenz, den 3 juni 1913, död den 23 april 2004. Hon har sex barn.

Siegfried Lorenz, kontorist, född den 14 november 1914, död i december 2008. Han har två barn.

Elisabeth Lorenz, född den 26 januari 1920, död den 5 april 2003, översköterska.

Nu hoppas vi på en eventuell kontakt med Hultbergsättlingar i Sverige. En bit på väg har vi redan kommit tack vare vänligt stöd av svenska hjälpare.

Almuth Will

Översättning Inga-Lisa Held